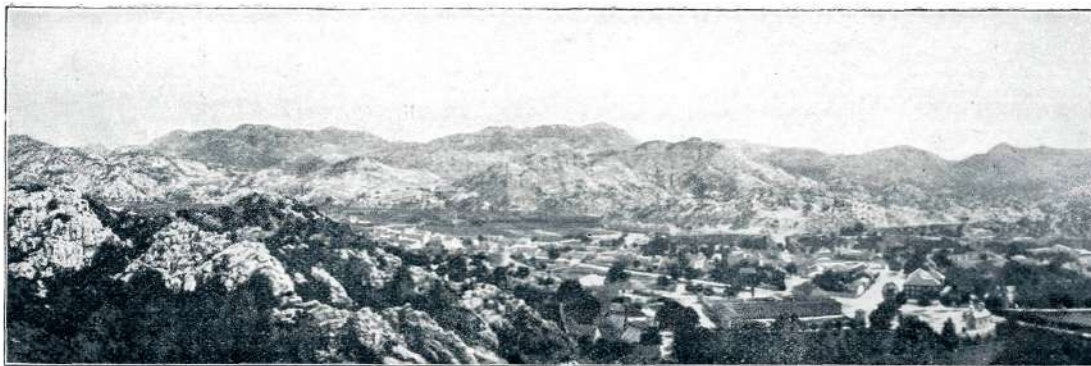

POGLED NA CETINJE

hoteli. Ako pomislimo, da so zedinjeni duhovniki — tudi katoliški — oženjeni in imajo večkrat mnogoštevilne družine, nam bo razumljivo, da to zanje ni bila majhna žrtev.

Sedaj je minulo od tega nad trideset let. Ljudstvo ni sprejelo novih dušnih pastirjev, ki jih jim je poslala vlada in je vztrajalo ves čas nepremakljivo pri svojem „uporu“. Živelo je, delalo, trpelo kot poprej, molilo zase doma, cerkve pa, kjer je sedaj opravljal rusko pravoslavno službo božjo pravoslavni duhovnik, se je ogibalo in z novimi od vlade vsiljenimi dušnimi pastirji ni hotelo imeti nobenega stika.

Rodil se je otrok — so ga krstili doma, kakor so znali, in si zapisali botri dogodek v lastne možgane; ako so se hoteli poročiti — so šli čez mejo v našo državo. Seveda marsikdo tudi ni imel denarja za pot in brez dvoma se je večkrat živelo tudi v divjem zakonu. Za drugače pobožno in verno ljudstvo je bila to gotovo velika duševna muka, toda prenašali so jo rajši kot da bi šli k poroki k popu.

Taki skrivni poročenci so prišli večkrat v hude težave. Pop je zahteval od vlade, da postopa proti njim kot proti priležnikom. Vlada je večkrat tak zakon razdrila — dasiravno je bila javna tajnost, da sta res poročena, toda katoliško — ter jih odpravila, moža v eno pokrajino Sibirije, ženo pa v drugo.

Toda sosedge so molčali in živeli po svoje dalje.

Žandarji so hodili po hišah in s silo vlačili otroke k popu h krstu. Starši so jih skrivali in branili kakor so mogli, toda podali se niso.

Vlada je ukazala, da morajo ljudje k popu k izpovedi. Kdor ni prišel, je plačal hudo denarno kazen. Ljudje so plačevali, če so kaj imeli, a k izpovedi niso hodili. Slednjič je postalo popom samim ljubše, da ljudje niso hodili k njim k izpovedi, ker so jim kazni, katere so morali plačevati kmetje, več nesle kakor pa izpovedi.

V katoliških cerkvah je stal žandar poleg izpovednice, da ne bi se prikradel kak „upornik“ k izpovedi.

Vsak grešnik je moral, preden je prišel izpovedovat se svojih grehov, pokazati žandarju potni list in če je bil „upornik“ ga je žandar pobasal.

Žandarji so zastražili tudi katoliške cerkve, da ne bi se ukradel kak „upornik“ h katoliški službi božji. Ljudstvo je prišlo zgodaj zjutraj, še preden je stala pred cerkvijo straža, že ob treh, ter vzdržalo do večera in se namolilo, dobro vedoč, da ko stopijo iz cerkve, pridejo v roke svetni pravici. Redkejši so bili slučajji, da so kozaki vdrli v cerkev med bogoslužjem in pričeli udrihati po ljudeh. Toda večkrat je prišlo tudi do krvoprelitja v cerkvi.

Nalagali so „upornikom“ denarne kazni. Pošiljali so jim kozake v stanovanje, ki so kradli, jedli, uničevali blago, posiljevali ženske. Ljudje so trpeli, molčali, a uklonili se niso.

Slednjič je prišlo tako daleč, da so uradniki in popje izprevideli, da bi ne bilo dobro tirati dalje. Če bi namreč ljudi le preveč potlačili, bi oropali sebe tudi svojih dohodkov. Toraj naj ostane pri tej meji!

In tako je ostalo do revolucije in do carskega odloka o verski strpnosti, po čigar besedilu ima vsak ruski državljani pravico, da si sam izbira svojo vero.

* * *

Ko je prišel carjev ukaz, je poslal rusinski metropolit in nadškof grof Andrej Šepticki iz Levova na Rusko očeta Lomnickega, sedaj rektorja rusinskega bogoslovnega semenišča v Stanislavovu. Oče Lomnicki, redovnik reda sv. Bazilija, je eden najboljših poznavalcev ruskih cerkvenih razmer. Skrb za nesrečne „upornike“ je bila od že nekdanj njegova najbolj priljubljena misel in pečal se je že dolgo vrsto let z načrti, kako obnoviti na Ruskem versko zedinjenje. Bil je človek za tako nalogo kot nalašč.

Pripravi se skrbno na pot, preskrbi razna priporočilna pisanja in odrine.

Posrečilo se mu je priti do samega Pobjedonosceva, ki je takrat še živel; govoril je tudi s pred-